

Gemeente
Amsterdam

Kwetsbaar

Meisjes in de gevarenzone

Margalith Kleijwegt

Kwetsbaar

Meisjes in de gevarenzone

Margalith Kleijwegt

Inhoud

1	Online gaat het leven 24/7 door	5
2	Dringend een huis nodig	13
3	Gebrek aan bescherming	18
4	Het wegvallen van gezag	22
5	'Mama, ik ben bang'	26
6	Glijdende schaal	31
7	Een nachtelijke interventie	38
8	Mishandeling en seksuele uitbuiting	41
9	Onvoorwaardelijke steun	44
10	Slachtoffers die daders worden	53

1 Online gaat het leven 24/7 door

Geconcentreerd fietst de straatcoach op zijn zwarte, sportieve dienstfiets langs de Sloterpas via de Johan Huizingalaan naar station Lelylaan, een favoriete ontmoetingsplek voor jongeren uit Nieuw-West en andere delen van de stad. Onderweg speurt hij de omgeving af, niets lijkt hem te ontgaan.

Vlak voor de bloemenstal bij het metrostation is een parkeerha-ventje waar auto's regelmatig stoppen om de via Facebook of Snapchat of Instagram gemaakte afspraakjes op te pikken. Er passeert een meisje op een scooter, de straatcoach heeft aanwijzingen dat zij andere meisjes zou aansporen om betaalde seks te hebben. Via haar krijgen mannen tientallen foto's onder ogen. Eenmaal gekozen wordt er een hotelkamer geboekt, het liefst eentje waar geen receptionist zit, zodat er niet naar de leeftijd van het meisje kan worden gevraagd, al leert de ervaring dat hotels nauwelijks controleren. Bovendien zien de meisjes er, met veel make-up, vaak ouder uit dan ze in werkelijkheid zijn.

De doodongeruste ouders van het meisje schakelden wanhopig de politie in. Want waar was ze? En met wie?

Hotelkamers worden steeds vaker gebruikt om feestjes in te geven. Via Snapchat, de app waarmee foto's en filmpjes worden rondgestuurd die binnen vierentwintig uur weer verdwijnen, spreekt het nieuws zich snel rond. De straatcoach laat een foto zien, een meisje in een hotelkamer kijkt ondeugend in de camera, ze heeft een ballon met lachgas in haar mond, een vriendin ligt in een uitdagende pose op het bed achter haar. Daarna toont hij een filmpje waarin heel jonge mannen en vrouwen met elkaar in een jacuzzi zitten in

een bekend hotel. Minstens één van de meisjes in de tobbe is minderjarig, weet de straatcoach. Haar doodongeruste ouders schakelden wanhopig de politie in. Want waar was ze? En met wie?

Even verderop, in de buurt van de Callandlaan, zijn bosschages waar volgens mopperende buurtbewoners regelmatig seksuele handelingen worden verricht. In het struikgewas liggen condooms als stille getuigen. Dit is niet de enige 'afwerkplek' waar jonge meisjes met oudere mannen worden gesignaleerd. Rechtdoor en dan rechtsaf, in de buurt van de Plesmanlaan, zijn tussen de keurige flats nog meer bosjes waar zich van alles afspeelt dat door buurtbewoners als 'storend' wordt ervaren. Seks tegen betaling, vermoedt de straatcoach.

De straatcoach vermoedt dat er een intensieve drugs- en seksindustrie is waar jonge meisjes een rol in spelen

Iets voorbij de hoek ziet de straatcoach een meisje lopen waar grote zorgen over zijn, ze is minderjarig, loopt vaak weg van huis en is het afgelopen jaar in verschillende hotels gesignaleerd. De laatste tijd lijkt het dankzij intensieve begeleiding beter te gaan, ze heeft een baantje waardoor ze niet meer vierentwintig uur per dag op de sociale media kan zijn. Die tijdelijke onbereikbaarheid lijkt haar redding. Haar moeder, die haar stiekem via een nepaccount volgt, zag dat ze zelfs afstand nam van haar vriendenkring. Op de vraag of ze mee ging chillen in een hotel antwoordde ze deze keer: 'Hey man, ik ben tegenwoordig bezig met betere dingen, werken en zo.'

Ongeveer anderhalf jaar geleden zag de straatcoach dat meisjes in zijn rayon vaker een gedaantewisseling ondergingen. Van de ene op de andere dag droegen ze peperdure kleding en liepen ze op schoenen van Louboutin (te koop vanaf ongeveer zeshonderd euro

per paar). Hij vroeg zich af hoe dat kon, waar haalden ze het geld vandaan? De straatcoach vermoedt dat er een intensieve drugs- en seksindustrie is waar jonge meisjes een rol in spelen. Hij laat zijn telefoon zien met een paar advertenties die hij opspoorde: 'Premium en sexdate, zeer afgeprijsd! Ik kan komen en heb zelf vervoer.' Het account is van ene Yasmine. 'Wie wil nu premium! De eerste tien krijgen gratis half uurtje neuken. Betalen kan via tikkie. Wel vooraf', bedingt een andere aanbieder. Bij de prijslijst is ook een vrouwenstem te horen, waarschijnlijk om de klant gerust te stellen. Zachtjes zegt ze: 'Ik ben gewoon echt.' De straatcoach toont nog een recente advertentie: 'Onbeperkt neuken € 200.- Half uurtje neuken € 50,- Alles via pay safe.'

Meisjes dromen ervan influencer te worden, ze kijken op tegen degenen voor wie het leven op de sociale media een goed verdienmodel is geworden

De straatcoach was niet de enige die zich zorgen maakte. Ook politieagenten, de officier van justitie en hulpverleners sloegen in die periode alarm. Een politieagente van het team vermissingen viel het op dat minderjarige meisjes steeds vaker van huis wegliepen. Toen ze ging turven bleken het er in West alleen al tien per maand te zijn. De politie was voor die tijd niet doordrongen van de ernst van de problematiek. Vanwege de wisselende diensten was niet duidelijk dat het er eigenlijk best veel waren. 'Als we ze bij toeval in een huis met anderen aantreffen, brachten we ze terug naar huis. En dan zeiden we streng: "Niet meer doen."'

Een hulpverleenster in Nieuw-West kreeg met grote regelmaat bezorgde moeders op de stoep die niet wisten wat ze met hun dochters aanmoesten. De meisjes waren rebels, ze liepen van huis weg, kregen verkeerde vrienden, gebruikten lachgas en xtc. Bovendien waren ze de hele dag met hun telefoon bezig, via Snapchat en Instagram werd hun leven 24/7 met iedereen gedeeld.

Moeders zaten met de handen in het haar.

Meisjes lieten zich tot alles verleiden, in ruil voor drugs, of een mooie tas. Zelfs voor alleen aandacht gingen ze een grens over. Een meisje dat een jongen op zijn verzoek had gepijpt wist niet dat ze gefilmd was. Ze dreigde zelfmoord te plegen als de beelden zouden worden rondgestuurd. Want *exposen*, belastend materiaal naar buiten brengen, is een veelgebruikt middel om een ander onder druk te zetten. 'Als jij niet meewerkt, stuur ik die naaktfoto's rond...'

Jongeren zitten de godganse dag op de sociale media. De telefoon is een verlengstuk van hun hand, ze kunnen geen moment zonder. Het lijkt of het steeds moeilijker is om offline te zijn, in het echte leven contact te maken en vriendschappen te onderhouden. Want het online leven gaat dag en nacht door, inclusief de donkere kanten ervan als pesten, chanteren en intimideren.

Meisjes dromen ervan *influencer* te worden, ze kijken op tegen degenen voor wie het leven op de sociale media een goed verdienmodel is geworden. Influencers delen hun leven op de sociale media, geven regelmatig een update over wat ze bezighoudt en prijzen en passant artikelen aan. Zodra ze genoeg – meer dan tienduizend – volgers op Instagram hebben, komen de bedrijven vanzelf naar hen toe.

Vanwege de toenemende zorg liet de gemeente in Amsterdam-Zuidoost en Amsterdam-West rapportages maken over 'kwetsbare meisjes'. Was er iets meer en algemener te zeggen over slachtoffers van *sexting*, het versturen van seksueel getinte berichten of beelden via het mobieltje, en *grooming*, het online benaderen van minderjarigen voor seksueel contact?

Precieze getallen kwamen er niet uit het onderzoek, wel leidde het tot grote bezorgdheid. Ondanks de geringe meldingsbereidheid lijkt het aantal voorvallen alleen maar toe te nemen: meisjes die

zichzelf via de sociale media aanbieden, elkaar steeds vaker afpersen, gevallen van ruilseks en seksuele intimidatie, er zijn gevallen bekend waarbij meisjes jongens 'inhuren' om een door hen aangewezen slachtoffer te verkrachten.

Regelmatig zijn er problemen in de gezinnen van de meisjes. Er ontbreekt een vader of vader heeft bijvoorbeeld geen werk. Of er is financiële nood. Soms was er in het gezin zelf eerder sprake van seksueel geweld. In Amsterdam-West gaat het veelal om meisjes uit gezinnen met een islamitische achtergrond waar de schaamtecultuur, en dus het ontkennen dat er problemen zijn, een grote en belemmerende rol kan spelen.

'Brave meisjes denken na en doen geen gekke dingen. Ik ben, net als mijn vriendinnen, impulsief'

Meer aandacht voor preventie en een intensievere samenwerking tussen de verschillende instanties zijn een paar van de aanbevelingen uit de genoemde rapportages. De professionals die ik sprak hameren vooral op het belang van 'maatwerk'. Als je echt iets voor deze meisjes wilt betekenen, is hulpverlening die op ieder individueel geval is toegespitst de enige manier, zeggen ze met klem.

Want wat volwassenen als een risicovolle situatie zien, beschouwen de meisjes niet altijd zo. Weglopen betekent voor sommigen een stap naar de vrijheid waar ze zo naar verlangen, ontsnappen aan een benauwende of traumatische situatie thuis. Nieuwsgierigheid naar wat de grote wereld te bieden heeft: 'Ik wilde een spannend leven', legde een meisje uit. 'Ik was op zoek naar avontuur. En voor ik het wist, zat ik in een verkeerde wereld en kon ik niet meer terug.' Bij een ander was de situatie thuis onhoudbaar: 'Mijn vader mishandelde me, het was vreselijk, ik moest wel weg.'

Dit is geen rapport, maar een verhaal. Geen cijfers, maar wel ervaringen. Verteld door de meisjes zelf, hun ouders, hulpverle-

ners, ambtenaren, politiemensen en een officier van justitie. Ik vroeg ze naar hun ideeën en ervaringen, hun lotgevallen, ieder vanuit hun eigen perspectief. In totaal sprak ik met meer dan vijftig mensen, alle gesprekspartners zijn geanonimiseerd vanwege hun privacy, maar ook omdat het er in dit geval vooral om ging wát ze zeiden en niet om wíe het zei.

'Voor ons is het moeilijk om onze gevoelens te uiten, daar is thuis geen plek voor'

Ik wil iedereen bedanken die bereid was met me te praten. Gezien het onderwerp waren het vaak aangrijpende gesprekken die ik met de meisjes en hun ouders voerde. De gebeurtenissen waarover ze vertelden hadden hen in het diepst van hun wezen geraakt. Maar ook professionals waren zeer betrokken, ze bleken meer dan bereid tijd vrij te maken, me mee op sleeptouw te nemen en hun kennis en zorgen met me te delen.

Een meisje uit Amsterdam-West, ze is zeventien jaar, vertelt hoe makkelijk het is om af te glijden. 'Het gaat vanzelf, wat voor anderen normaal is, wordt dat ook voor jou. Je bent buiten met je vrienden die iets verkeerd willen gaan doen, je kijkt op de adrenaline.' Is dat dan niet een goed moment om te kappen? 'Brave meisjes denken na', legt ze uit, 'en doen geen gekke dingen. Ik ben, net als mijn vriendinnen, impulsief. Gaandeweg merk je dat je vrienden crimineel zijn, ze verkopen drugs, ze stelen scooters. Je denkt dat je er makkelijk weer uit kunt komen, maar dat is niet zo.' Meisjes gaan heel makkelijk met jongens mee, vertelt ze, helemaal als ze verliefd zijn. 'In mijn omgeving zijn ze bijna altijd moslim en moeten ze maagd zijn tot aan hun huwelijk. Als ze met een jongen zijn geweest, zijn ze daarna niets meer waard. Dat weet die jongen en die gaat je gebruiken. Meisjes die geen nee zeggen, worden niet meer serieus genomen. Dat maakt ze onzeker, ze zijn beïnvloedbaar en ze hebben behoefte aan aandacht. Omdat ze hun eigen geld willen verdienen worden ze een hoer of een dief.'

Ze legt uit dat veel meisjes aan de drugs zijn, en die gewoonte kost een paar centen. 'Met het verrichten van seksuele handelingen verdienen ze tenminste geld.' Sommige jongens in het circuit zijn net zo goed kwetsbaar, is haar stellige indruk: 'Ze weten totaal niet wat ze met hun leven willen.'

Veel van haar vriendinnen hebben ouders waarvan er ten minste één een migratieachtergrond heeft. In sommige gezinnen levert de vrijheid waar de meisjes naar snakken daardoor extra spanningen op. 'Voor ons is het moeilijk om onze gevoelens te uiten, daar is thuis geen plek voor.' Steeds meer meisjes worden opstandig, vertelt ze, en ze zijn allemaal op zoek. 'We vragen ons af wie we zijn, waar we in geloven. Ik wil bijvoorbeeld geloven, maar hoe doe ik dat precies? De regels binnen de islam zijn zo streng, vooral voor ons meisjes. We zien dat leeftijdgenoten met een Nederlandse achtergrond vrijer worden opgevoed, dat is verwarrend. Ik heb een Marokkaanse vader en een Nederlandse moeder en ik vraag me voortdurend af voor welke cultuur ik nu moet kiezen.'

Toen ze nog jong was wilde ze graag naar buiten, maar dat mocht niet van haar vader. Ze moest thuisblijven bij haar moeder en helpen in de keuken. 'Dat gebrek aan vrijheid maakte me dwars, dat negatieve gevoel ging ik op anderen afreageren. Dat ging mis. Een tijdje geleden kwam ik met de politie in aanraking, ik kreeg een veroordeling.' En, verzucht ze, 'nu heb ik acht hulpverleners. Dat is echt te veel. Ze willen je helpen, maar ze luisteren niet goed. Er zit één hulpverlener bij die ik vertrouw, van wie ik denk dat ze me kan helpen. Waarom mag ik niet alleen met haar doorgaan?'

De hulpverlener:

'Ouders kijken in veel gevallen onvoldoende naar hun eigen aandeel in het ontsporen van hun dochter. Het ligt allemaal aan hun kind en niet aan hen. Ze willen de feitelijke situatie en hun eigen rol daarin vaak niet onder ogen zien.'

Een andere hulpverlener:

'We moeten de islamitische gemeenschap meer bij deze problemen betrekken, er is zoveel schaamte. De reguliere hulpverlening sluit onvoldoende aan bij deze doelgroep en dat is jammer. Ik geef een voorbeeld van hoe het ook zou kunnen: een meisje van zestien kon niet meer naar huis omdat ze met een man mee was geweest en geen maagd meer was; haar foto circuleerde op de sociale media. Haar vader en broers waren woedend en wilden niets meer met haar te maken hebben. Wij hebben de imam ingeschakeld en die heeft het gezin ervan kunnen overtuigen dat je volgens de islam je dochter niet mag verstoten. Na een aantal indringende gesprekken woont het meisje nu weer thuis.'

2 Dringend een huis nodig

Isabelle, zeventien, zwaait als ze aan komt lopen in haar zwarte *ripped jeans* met daarop een kort, zwart, leren jasje. Ze is een uur te laat en glimlachend verontschuldigt ze zich. 'Ik had een afspraak op het politiebureau, maar ik moest lang wachten voor ik aan de beurt was.' Politiebureau?

Als ze haar zonnebril afzet worden haar verwondingen zichtbaar. Haar rechteroog is bont en blauw als gevolg van de klappen die ze van haar vriend, inmiddels ex, kreeg, zegt ze. De blauwe plekken in haar nek heeft ze met een coltruitje bedekt. 'Hij heeft me wel vaker geslagen', zegt ze aarzelend. Dan: 'Eigenlijk gebeurde het regelmatig, maar na afloop had hij altijd spijt. Deze keer kon het hem niet schelen, hij trok zich niets van me aan. Ik bloedde behoorlijk, maar hij wilde zelfs geen ambulance voor me bellen.' Met een zucht, maar niet helemaal overtuigend: 'Ik ga niet meer naar hem terug.' Later blijkt dat ze wel een melding heeft gemaakt van de mishandeling, maar dat ze toch geen aangifte heeft gedaan, ze durfde het niet aan.

De afgelopen jaren woonde Isabelle samen met haar vader Angelo op een kamertje in Amsterdam-West. 'We zaten in onderhuur bij een nogal vieze man', vertelt vader Angelo, die ik een paar dagen later spreek. 'Voor 750 euro hadden we een klein kamertje waar we leefden en sliepen. Ik voelde me schuldig, maar ook machteloos, ik kon niets doen.'

Vader Angelo liet Isabelle toen ze twaalf was voorgoed naar Nederland komen. Isabelle was een groot huis bij haar grootouders in Italië gewend, haar moeder had haar en Angelo verlaten, en plotseling moest ze met haar vader in één kamer leven en slapen. 'Ik schrok toen ik zag waar ik moest wonen', vertelt ze. Ze maakte makkelijk vrienden, leerde in korte tijd Nederlands maar

durfde niemand mee naar huis te nemen. 'Ik vertelde niet hoe ik woonde, ik loog en zei dat we een normaal huis hadden, ik schaamde me voor die armoedige plek. Ik kwam wel bij vrienden waar alles gewoon was, waar een vader en een moeder woonden, waar een televisie in de huiskamer stond en waar de kinderen ieder een eigen slaapkamer hadden. Zo wilde ik het ook. Maar zo was het niet.'

Isabelle kwam steeds minder thuis, ze bleef regelmatig één of meer nachten weg, haar vader was doodongerust. Hulpverleners die inmiddels via school waren ingeschakeld, begrepen dat vader en dochter vooral behoefte hadden aan een fatsoenlijk onderkomen, maar ze konden weinig doen, want vader Angelo stond pas een paar jaar ingeschreven bij Woningnet en hij verdiende te weinig voor een huis in de vrije sector.

'Het was alsof ik een mooie plant in de verkeerde aarde had gezet'

Hij zag dat het niet goed ging met zijn dochter. 'Het was alsof ik een mooie plant in de verkeerde aarde had gezet, langzaam kwijnde Isabelle weg', vertelt Angelo met tranen in zijn ogen. 'We hebben zo geleden, we huilden om de nachtmerrie waar we in waren beland. U moet begrijpen dat ik in een goede familie ben grootgebracht. Ik had lieve ouders, een aardige broer, we woonden in een rustig dorp.' Maar, verzucht hij, 'daar was geen werk'.

Angelo werkte hier eerst als technicus bij grote tv-shows, maar vanwege de onregelmatige werktijden – hij wilde 's avonds bij zijn dochter zijn – stapte hij over naar een technische functie in een groot hotel. Hij probeerde zijn dochter thuis te houden, praatte vergeefs op haar in. Steeds meer hulpverleners gingen zich met vader en dochter bemoeien. In totaal waren er tien organisaties die zich met Isabelle bezighielden en afgelopen augustus was na een groots opgezet overleg wederom de conclusie dat een stabiele

woonsituatie de belangrijkste voorwaarde was voor Isabelle's veiligheid. Maar niemand kon in dat opzicht iets voor Angelo en Isabelle betekenen.

'Hij behandelde me als een vrouw en daar genoot ik van, ook al was ik net zestien. Ik wist zeker dat hij om me gaf.'

Een agente van het team vermissingen was uit frustratie zelf in de pen geklommen en had alle woningbouwverenigingen aangeschreven, of ze alsjeblieft iets voor deze vader en dochter konden doen, uit angst dat dit kwetsbare meisje anders verkeerd terecht zou komen. Haar smeekbede haalde niets uit.

Vader Angelo zag dat Isabelle verkeerde vrienden kreeg, waaronder een tot het bot verwend meisje wier kapitaalkrachtige vader in de cocaïnehandel zat. 'Mijn dochter vond het steeds stompziniger dat ik met hard werken mijn geld verdiende', zegt hij verdrietig. Op een dag ontmoette Isabelle een man die een aantal jaren ouder was en die in een crimineel (drugs)wereldje zat. Angelo, met afschuw in zijn stem: 'Ik wilde niet dat hij bij ons over de vloer kwam.'

Isabelle koos voor haar vriend: 'Ik hoopte dat hij me een veilige plek kon bieden, ik had me heel lang alleen gevoeld. Hij behandelde me als een vrouw en daar genoot ik van, ook al was ik net zestien. Ik wist zeker dat hij om me gaf.'

De politieagente zag met lede ogen aan hoe Isabelle afgleed en in een totaal verkeerd circuit belandde. 'Isabelle is een pientere meid die misvormd raakte door deze onwenselijke situatie. Ze kwam in een soort loverboyachtige situatie terecht, kreeg vaak klappen van die man, maar ging iedere keer toch weer naar hem terug. Diep tragisch. We zouden creatiever moeten zijn bij het oplossen van dit

soort toestanden. Waarom konden we geen tweekamerwoning regelen zodat Angelo en Isabelle een veilig leven hadden kunnen opbouwen.'

Isabelle ontdekte gaandeweg hoe bezitterig deze man was en ze merkte dat hij haar op allerlei manieren gebruikte. Ze was bang. Maar waar moest ze heen als ze bij hem weg zou gaan? Haar vader was inmiddels dakloos geworden en zat tijdelijk in een noodvoorziening buiten Amsterdam. Heel rustig zegt ze: 'Vaak stond ik op het punt een eind aan mijn leven te maken. Dat wil ik nu niet meer, ik ga terug naar school en ik zoek een baan, al heb ik geen idee waar ik de komende tijd moet wonen.'

'Ik wilde het goede voor mijn dochter, ik was ooit een succesvol man, ik wil geen loser zijn, maar dat ben ik nu wel.'

Vader Angelo maakt een verslagen indruk, we zitten in een café vlak bij de noodvoorziening waar hij zes maanden mag blijven: 'Ik wilde het goede voor mijn dochter, ik was ooit een succesvol man, ik wil geen loser zijn, maar dat ben ik nu wel.' Hij laat een recente foto zien van Isabelle met blauwe plekken onder haar ogen, resultaat van een eerdere mishandeling door haar vriend. Intens bedroefd: 'Wie zou haar kunnen helpen?'

De officier van justitie belast met mensenhandel:

'Ik heb veel zorgen over meisjes die weglopen, ze willen helaas niet altijd hun verhaal vertellen, althans niet op papier. In welke auto stappen ze? Met wie gaan ze mee? Een mooie auto geeft status, een goed gevoel. Vaak gaat het om meisjes met een gecompliceerde achtergrond. Ze hebben al heel wat mee-gemaakt. We merken dat ze bang zijn om te praten, uit angst voor isolement of ze zijn bang bedreigd te worden door de mannen die niet willen dat hun praktijken bekend worden. Vaak zien ze weinig perspectief. Meisjes die weglopen vallen meestal in handen van foute mannen. Sommigen voelen zich niet echt slachtoffer, ze denken

dat wat ze meemaken normaal is. Ik vind dat we daartegen moeten optreden. De meisjes om wie het gaat vertrouwen de overheid vaak niet, ze willen hun verhaal niet kwijt. Laat staan aangifte doen.

We zijn in discussie met de zedenpolitie, zij komen alleen in actie als de meisjes dat echt zelf willen, ook wanneer ze pas dertien of veertien jaar zijn. We willen onderzoeken of er een andere manier is om door te pakken. Wij, de teams van mensenhandel, zeden en vermissingen, moeten met elkaar om de tafel gaan zitten om te zien wat er mogelijk is om deze meisjes te beschermen.'

3 Gebrek aan bescherming

In alle gesprekken komt naar voren dat hotels beter zouden moeten opletten wie er bij hen in de kamers verblijven, er lijkt nu nauwelijks controle op. Een meerderjarige man boekt via internet, checkt in, en de meisjes lopen achter hem aan naar binnen, zo simpel gaat het.

Een tijdje terug waren drie vijftienjarige meisjes van een school in Amsterdam-Zuid vermist, vertelde een politieagente. Ze waren verdwenen maar ze hielden via Snapchat wel contact met hun klasgenootjes en die lieten de beelden aan hun mentor zien. Foto's gemaakt in de PC Hoofstraat, in gezelschap van mannen met dure auto's, maar ook foto's van het hotel waar ze kennelijk verbleven. De politie vroeg in het hotel de camerabeelden op en zag de meisjes met de mannen naar boven gaan.

De receptioniste had wel opgemerkt dat het hier niet om verliefde stelletjes ging en zelfs gezien dat er steeds nieuwe mannen naar boven gingen, maar had zich niet geroepen gevoeld dit met haar baas te bespreken. De mannen zijn nooit gepakt en de ouders van de meisjes waren niet erg coöperatief toen de meisjes weer boven water waren. De politie vermoedt dat ze bang waren voor een mogelijke uithuisplaatsing en hielden de hulpverlening om die reden zo ver mogelijk buiten de deur.

Als je als vrouw achttien of ouder bent en geen onderdak hebt omdat je van huis bent weggelopen vanwege ruzie met je ouders of omdat je mishandeld wordt, is er lang niet altijd een opvangplek waar je veilig kunt overnachten. In Amsterdam-West staan een paar Pak je Kans-huizen waar jonge vrouwen die op straat staan in ieder geval een jaar terecht kunnen. Overdag – is de bedoeling – zijn ze aan het werk of zitten ze op school.

Ik bezoek een vrijstaand huisje dat naast een grote flat staat. Jaren-zestigbouw, gelijkvloers. De keuken ziet er opgeruimd uit. In de zitkamer, die voor de helft als slaapkamer dient, met een kast als scheiding, zitten vier jonge vrouwen naast elkaar op een uitgezakte bank, de vijfde heeft een stoel gepakt. Deze jonge vrouwen kwamen hier allemaal terecht na een conflict met hun familie. De negentienjarige Latifa is uit huis gezet. Nadia werd geterroriseerd door haar criminele, gewelddadige, nog thuis wonende broer: 'Ik voelde me nergens veilig.' Sheila kwam op haar negende uit Suriname om eindelijk met haar ouders te worden herenigd, maar dat weerzien liep stroever dan verwacht, er waren nog vijf andere kinderen die aandacht nodig hadden en Sheila voelde zich te veel, 'er was geen warm gevoel'. Inmiddels gaat het wel iets beter tussen haar en haar ouders en is ze iets optimistischer. Overdag werkt ze bij een zorginstelling en dat bevalt haar wel. 'Ik moet oudere mensen wassen en ze helpen met opstaan en eten.' Met een glimlach: 'Ik vind het fijn werk.'

*'Er heeft nooit iemand van me gehouden',
zegt Miriam en bijt op haar lip*

De andere vrouwen zitten er gespannen bij, hun verhalen zijn intens, ze stralen allemaal een diepe eenzaamheid uit. 'Ik ging van hakje naar takje', zegt de twintigjarige Alya. Als ze vertelt waar ze allemaal heeft gewoond in de voorbijgaande jaren, lacht ze iets te stoer. Een paar minuten later stromen de tranen haar over de wangen. De herinneringen aan de problemen met haar moeder die haar geen liefde kon geven, aan de moeilijke jaren die achter haar liggen, maken haar zo verdrietig. 'Ik leefde overal en nergens, bij vrienden, kennissen, ten slotte zat ik op een kamertje bij een vieze oude man', vertelt ze en trekt haar neus op. Hij verwachtte een cadeau in natura voor de opvang die hij bood, dus besloot ze zo snel mogelijk te vertrekken.

Miriam van negentien heeft een tijdje op straat geslapen voor ze in

dit opvanghuis terecht kwam. Haar leven lijkt een aaneenschakeling van ellende. 'Er heeft nooit iemand van me gehouden', zegt ze en bijt op haar lip. Een paar keer werd het gebrek aan perspectief haar te zwaar en probeerde ze zich van het leven te beroven. 'Ik ben zo wreed behandeld', snikt Miriam als ze vertelt hoe slecht haar beide ouders met haar omgingen. Ze was hun enige kind, maar ze heeft zich nooit gewenst gevoeld. Nadat ze thuis was weggelopen, kreeg ze liefdevolle aandacht van een wat oudere man die ze toevallig had leren kennen. 'Ik liet me meeslepen, deed wat hij van me wilde. Ik hoopte dat het serieus was, maar toen ik hem weer wilde zien, antwoordde hij niet. Na aandringen begreep ik dat ik een speeltje voor hem was geweest, want hij was getrouwd.' Snikkend: 'Ik voelde me zo gebruikt.'

Deze vrouwen hebben geen grote dromen of verwachtingen. Alle vijf verlangen ze naar rust en stabiliteit, een toekomst. Sommigen proberen heel voorzichtig de relatie met hun ouders te normaliseren. Bij Nadia is dat moeilijk vanwege haar broer. Ze is doodsbang om naar huis te gaan, ze loopt sowieso angstig door de stad, want die broer van haar, 'hij spoort niet', is tot alles in staat. Nadia, die over twee maanden hier weg moet omdat ze hier dan een jaar zit, formuleert wat de anderen denken: 'Het enige waar ik naar verlang is een veilige plek, pas als ik dat heb kan ik mijn leven gaan opbouwen.'

De hulpverlener:

Mannen gebruiken vrouwen voor hun eigen aanzien. Een meisje dat verwaarloosd is, van huis is weggelopen, is voor hen een makkelijke prooi. Vergeet niet: zelf denken die meisjes dat ze niets voorstellen. Ze moeten worden beschermd tegen die kwade invloeden.'

4 Het wegvallen van gezag

De meest beïnvloedbare periode, zeggen zowel ouders als professionals, is wanneer meisjes de overstap maken van groep 8 naar de middelbare school. Het moment dat ze in de puberteit komen en een eigen telefoon hebben. Als meisjes naar de middelbare school gaan, verliezen ouders eenvoudigweg hun greep.

In de gezinnen waar meisjes weglopen is regelmatig sprake van een kloof tussen ouders en dochters. Vaak zijn het gezinnen met een Marokkaanse of een andere migratieachtergrond, ouders die zich vasthouden aan de regels van hun ouders en grootouders, die niet weten wat ze aanmoeten met hun rebellerende dochters, meisjes die hun grenzen opzoeken en eroverheen tuimelen. Want de meisjes die vijftien jaar geleden nog keurig thuis bleven om hun moeder te helpen en daarna trouwden en kinderen kregen, willen nu hun vrijheid, hun onafhankelijkheid. Ze breken los.

Als meisjes naar de middelbare school gaan, verliezen ouders eenvoudigweg hun greep

Ouders roepen ze vergeefs tot de orde, weten niet hoe om te gaan met de sterke wil van hun dochters en voelen zich machteloos als ze zien hoe groot de invloed van de sociale media is. Schaamte en gebrek aan vertrouwen in reguliere instanties weerhoudt ze er vaak van om op tijd hulp in te roepen, en voor ze het doorhebben is het te laat. Ouders staan vaak ambivalent tegenover hulpverlening, ingrijpen van buitenaf, zeker als het om in hun ogen vijandige – ‘straks pakken ze m’n kind af’ – instituties gaat zoals jeugdzorg. Hulpverlening wordt vooral als een inbreuk op hun privacy ervaren en al bedoelen de hulpverleners het goed, hun inmenging confronteert ouders met het eigen falen.

‘Ik geef een deel van de schuld aan mijn ex-man’, vertelt de moeder van Zakia in haar met zorg ingerichte eengezinswoning. Zij en haar man komen oorspronkelijk uit Marokko, zij is daar geboren en kwam op haar tiende hier. Haar man vond het lastig toen zijn dochter zich ging opmaken en strakke broeken met scheuren begon te dragen. Hij wilde bepalen hoe ze zich kleepte en werd steeds strenger.

‘Als haar vriendinnen haar ‘s avonds of ‘s nachts belden, stapte Zakia uit bed, verliet het huis en ging gewoon met ze mee’

‘Op de middelbare school ging het mis’, zegt moeder. ‘Ze kreeg vriendinnen die precies deden waar ze zelf zin in hadden. Die meisjes hadden grote invloed op mijn dochter. Als haar vriendinnen haar ‘s avonds of ‘s nachts belden, stapte Zakia uit bed, verliet het huis en ging gewoon met ze mee.’ Vader probeerde uit alle macht zijn dochter in toom te houden, maar dat pikte Zakia niet. Hun confrontaties liepen regelmatig uit op een handgemeen. Moeder: ‘Soms gaf ik hem gelijk, al vond ik ook wel eens dat hij te ver ging, haar niets gunde. Zo lang ze er netjes uitziet mag ze toch leuke kleren dragen?’

De ruzies namen alleen maar toe, Zakia had het gevoel dat ze in een gevangenis leefde. Haar moeder hoopte dat het beter zou gaan als ze eenmaal was gescheiden, dat haar herwonnen vrijheid ook op haar dochter zou afstralen. Dat er eindelijk een ontspannen situatie zou ontstaan. Maar zo liep het niet. Met het vertrek van de echtgenoot en vader viel het gezag en op een bepaalde manier ook de bescherming weg binnen het gezin. Met als gevolg dat de dochter zich zo mogelijk nog minder van haar moeder aantrok. Al wordt er in Marokkaanse kring steeds vaker gescheiden, het wordt nog steeds niet als ‘iets gewoons’ gezien. Een vrouw hoort niet alleenstaand te zijn.

Dochter Zakia bleef steeds vaker weg en kwam soms de volgende dag terug met spullen van Primark die waarschijnlijk waren gestolen. Bij wie zat ze 's nachts? Was ze met mannen? Dat laatste was een onverdraaglijke gedachte die Zakia's moeder meteen verdrong. De mogelijkheid dat haar dochter met onbekende mannen was, vervulde haar met schaamte.

Toen Zakia weer eens van de aardbodem leek te zijn verdwenen, stapte haar moeder ongerust naar de politie, maar die kon niet meteen iets voor haar doen. Toen ze de volgende dag weer opdook, ging haar moeder opnieuw naar het bureau, haar verwachtingen onverminderd groot: 'Mijn dochter is een nacht weggebleven, ze is minderjarig en jullie moeten onderzoeken waar ze is geweest. Ik wil dat jullie met haar praten en haar zo bang maken dat ze voortaan niet meer wegloopt.'

Maar de politie voelde er tot teleurstelling van moeder niet voor de rol van opvoeder op zich te nemen. Voor moeder was de gang naar de politie een grote stap, ze deed een beroep op een instituut waar ze eigenlijk geen vertrouwen in had en nu lieten ze haar in de kou staan.

Zakia zou in de periode die volgde – inmiddels was de politie iets meer geïnteresseerd – nachtenlang in hotels of op andere plekken zitten, volgens anderen in gezelschap van vreemde mannen. 'Had ik haar maar kunnen tegenhouden', verzucht haar moeder. Er raakten allerlei hulpverleners bij het gezin betrokken. Misschien dat zij haar dochter dan konden redden, hoopte moeder in al haar onmacht. Uiteindelijk ging het niet langer en werd Zakia uit huis geplaatst. 'Dat was de donkerste dag van mijn leven', vertelt moeder bijna toonloos. 'Mijn huis was leeg zonder haar. Ik had haar zestien jaar gekoesterd, haar twee jaar borstvoeding gegeven. Dat ik haar op die manier moest laten gaan, was zo pijnlijk.'

De hulpverlener:

'Er wordt thuis te weinig over belangrijke zaken gesproken, niet over uitgaan, niet over drugs en het thema seksualiteit is in veel Marokkaanse gezinnen helemaal taboe, terwijl het daar juist wel over zou moeten gaan. Ouders ontkennen vaak wat er aan de hand is, ze doen de luiken dicht. We zouden er alles aan moeten doen om die gesprekken wél op gang te brengen. Die verkramptheid over moeilijke onderwerpen moet tot het verleden gaan behoren.'

5 'Mama, ik ben bang'

Het leven op straat, in hotels, met vreemden en vrienden, lachgas en drank, het is allemaal opwindender dan thuis zitten. Sommige meisjes hebben ADHD, anderen een licht verstandelijke beperking, er zijn er die op school werden gepest en die op straat hun gram denken te kunnen halen. Soms zijn hun ouders gescheiden of er zijn andere problemen waardoor het leven op straat aantrekkelijker wordt, meisjes zien de risico's niet.

'Ze luisterde alleen nog naar haar vriendinnen', zegt een moeder.

'Ze was al jong *streetwise*', herinnert een ander zich.

'Haar telefoon was het verlengde van haar hand', verzucht een derde.

'Selma had al langer last van ongecontroleerde boosheid, maar haar gedrag veranderde radicaal toen ze ongeveer twaalf was', vertelt Karin, Selma's moeder. Selma had een grote drang zich te bewijzen, maar kampte ook met faalangst. 'Aandacht was belangrijk, ze vond het prettig als mannen en jongens naar haar keken.' Verder deed Selma of ze niemand nodig had.

Selma was nog maar dertien toen ze voor het eerst wegliep, met een groep vrienden belandde ze in Den Haag. Haar verhaal is dat ze met vrienden de nacht buiten doorbracht. Toen ze de volgende ochtend contact zocht met haar moeder, was het eerste wat ze vertelde dat haar telefoon was gestolen. 'Ik vroeg haar: "Wat zie je? Beschrijf je omgeving, geef me een aanknopingspunt."' Ze was in de buurt van een supermarkt, zei ze. 'Ik heb haar gevraagd daar naartoe te gaan en de telefoon, die ze even had geleend, te geven aan iemand van het personeel. Zo kwam ik achter het adres. Ik heb meteen de politie gebeld, daar was Selma later nog heel boos over.'

'Selma's vader beledigde haar, riep dat ze een hoer was, dat hij niets met haar te maken wilde hebben. Ja, dat deed behoorlijk pijn.'

De ouders van Selma zijn al een tijdje uit elkaar, haar vader komt uit Tunesië en is daar een paar jaar geleden weer naar teruggegaan. Selma hield contact met haar vader, ook na de breuk. Haar moeder: 'Ik ben van hem gescheiden, niet zij, hij kon haar zien wanneer hij maar wilde.' Dat gebeurde ook, al keerde vader zich van Selma af toen ze steeds recalcitranter werd en in de problemen kwam. 'Haar vader beledigde haar, riep dat ze een hoer was, dat hij niets met haar te maken wilde hebben. Ja, dat deed behoorlijk pijn.'

Karin probeert er voor haar dochter te zijn, iedereen is altijd welkom thuis. Selma heeft vriendinnen via school, maar ook via de sociale media: 'Ik merk dat die meisjes elkaar beschermen, maar dat ze ook meedogenloos kunnen zijn. Om niets maken ze elkaar voor kankerhoer uit, "vuile *kech*" roepen ze dan.' Een woord dat van het Arabische *kehba* komt en slet/hoer betekent.

Haar dochter kreeg een keer ruzie via Instagram, ze verkocht op het platform kaartjes voor een vrolijk feest. Ze voelde zich uitverkoren, want dit privilege had ze gekregen van de organisatoren van het feest omdat ze zoveel volgers en likes op haar Instagram-pagina had. 'Ze verkocht als een malle en mocht een deel van de opbrengst houden. Ze was trots.' Tot een onbekend meisje een agressief bericht plaatste: 'Dit is een hoerenfeest, jij bent een hoer en je moeder is een kankerhoer. Ik kom al je tanden uit je bek slaan.' Haar dochter kon – kwestie van eer – deze post niet negeren, ze moest en zou zich wreken. Karin zucht: 'Als je niet reageert, beschouwen ze je als een watje.' De meisjes hebben het uitgevochten. Haar dochter won.

Selma bleef weglopen, niet lang geleden vertrok ze met iemand

die beweerde dat hij zeventien was. 'Later bleek hij eenentwintig te zijn. Ze had haar iPad thuisgelaten en zo kon ik haar volgen. Ze zat bij hem achter op de scooter. Haar telefoon had ze uitgezet, hij ook. Ik sprak boodschappen in, dreigde dat ik de politie ging bellen, maar ze reageerde niet.' Karin was helemaal niet blij met deze vriendschap: 'Die meiden bieden tegen elkaar op wat betreft slechte jongens, lijkt het wel. Hoe slechter, hoe beter. Soms denk ik dat deze meisjes emotioneel afgestompt raken, dat ze steeds minder gevoel voor anderen kunnen opbrengen.' Tegelijkertijd merkt Karin hoe onzeker haar dochter is en op sommige momenten ook angstig. Ze laat me een appje zien van een keer dat haar dochter op pad was. 'Mama, ik ben bang', staat er met dikke letters getypt. Deze bloedstollende hartenkreet zag ik vaker bij moeders op hun telefoon. Het laat zien hoe complex en tegenstrijdig de gevoelens van de meisjes kunnen zijn, ze zijn op de vlucht, ze willen avontuur, maar tegelijkertijd zijn ze doodsbang voor de onveilige en soms zelfs dreigende omgeving waar ze in zijn beland.

Een directeur van een basisschool vertelde dat meisjes in de school geen banaan eten omdat jongens dan meteen obscene bewegingen beginnen te maken

De verruwing in omgangsvormen begint al op de basisschool, zeggen veel van mijn gesprekspartners. Een moeder vertelde over een jongetje dat een rode peper in de vagina van een meisje stopte, een ander jongetje zou een broekje van een meisje hebben uitgetrokken. Een directeur van een basisschool vertelde dat meisjes in de school geen banaan eten omdat jongens dan meteen obscene bewegingen beginnen te maken.

Kinderen die niet weten wat wel en niet goed is, een vervaging van normen; in alle gesprekken werd duidelijk dat scholen veel meer zouden kunnen en moeten betekenen. En dat ze het moeilijk

vinden om op te treden als grenzen worden overschreden, zoiets vergt veel aandacht en ze moeten al zoveel. Bovendien zijn scholen bezorgd om hun imago. Wegkijken is makkelijker dan je ermee bemoeien. Terwijl dat laatste toch zou moeten.

Vriendinnen van Selma praten nauwelijks met hun ouders, viel Karin op, en die meiden weten zo weinig, zegt ze. 'Ze denken dat je van vingeren zwanger kunt raken.'

Selma heeft al verschillende hulpverleners gehad, maar het stoort Karin en zeker ook Selma vooral dat de hulpverleners zo vaak wisselen. 'Ik wil je dit nog meegeven', appt Karin een paar dagen na ons gesprek. 'Mijn dochter was overgedragen aan een nieuwe instantie, daar loopt ze nu acht maanden. Kreeg net te horen dat de hulpverleenster stopt en dat Selma aan het eind van de maand wordt overgedragen. Opnieuw haar verhaal doen, weer een relatie opbouwen. De nieuwe hulpverlener werkt andere tijden, nu zal ze onder schooltijd naar haar afspraak moeten en ook nog eens op een andere locatie (verder weg). Dit frustrereert me.'

'Mijn kind is boos en verdrietig, voelt zich in de maling genomen, ze zegt: ik hou me aan de afspraken maar die hulpverleners doen dat niet'

En weer een paar dagen later: 'Wilde je laten weten hoe er met je kwetsbare kind wordt omgegaan. Deze meisjes zijn al onzeker, vinden het moeilijk om iemand te vertrouwen. Als ouder stimuleer ik haar om mee te werken aan hulpverlening. Haar ervan te overtuigen dat het goed is, maar nu er weer een nieuw iemand is aangekondigd, is ze dat vertrouwen kwijt. Wat moet ik doen? Kan ik wel aan haar vragen om zich weer kwetsbaar op te stellen? Weer haar verhaal te doen? Over twee weken begint die nieuwe al. Mijn kind is boos en verdrietig, voelt zich in de maling genomen, ze zegt: ik hou me aan de afspraken maar die hulpverleners doen dat niet.'

De hulpverlener:

'Kijk als hulpverlener goed met wie je te maken hebt, verdiep je in de ander. Je moet doorvragen en niet bang zijn. Pas als je dat doet, kun je een goeie analyse maken. Veel hulpverleners sluiten niet goed aan bij het meisje dat ze moeten begeleiden, al hebben ze nog zulke goede bedoelingen. Kies voor één iemand die wel aansluit en die de regie heeft. Zo'n duidelijke aanpak maakt een wereld van verschil.'

6 Glijdende schaal

Ouders voelen zich vaak machteloos en ze zijn bang dat de hulpverlening hén verantwoordelijk houdt voor het ontsporen van hun dochter. Vaders en moeders beklagen zich over de rol van de sociale media. Door de prominente rol van de mobiele telefoon in het leven van hun dochter is het moeilijk, zo niet onmogelijk, om te weten met wie ze omgaat en wat ze allemaal doet. 'Toen ze een jaar of dertien was en ze steeds meer op de sociale media zat, kwam er afstand', vertelde een moeder. 'Ik had niet in de gaten in wat voor clubje ze was beland, ze zei dat haar vrienden en vriendinnen keurig naar school gingen en dat ze daarnaast een baantje hadden. Ik geloofde haar.' Tot een van de vriendinnen van haar dochter haar uit de droom hielp. 'Ze *snitchte* haar, verraadde haar, ze vertelde dat mijn dochter wel naar school ging, maar niet naar de les kwam.'

Dat het een glijdende schaal is komt in alle verhalen terug. Meisjes blijven eerst één nacht weg en dan nog een en nog een

In een verkeerd circuit terecht komen gaat geleidelijk, dat het een glijdende schaal is komt in alle verhalen terug. Meisjes blijven eerst één nacht weg en dan nog een en nog een. Waar ze zijn en met wie, willen ze thuis niet vertellen.

Hajar kwam een van die eerste keren dat ze 's nachts niet thuis kwam met een vaag en niet te controleren verhaal: 'Ze zou zijn meegenomen door een onbekende man die haar in een auto naar Duitsland had gebracht, daar was ze ervandoor gegaan en de brandweer, die toevallig in de buurt was, had haar gered en ook weer teruggebracht.' Hajars moeder schudt haar hoofd: 'Ik wilde

mijn dochter zo graag geloven, maar ik wist ook dat dit nergens op sloeg. Het was helemaal mis.'

Moeder lag nachtenlang wakker in de periode die volgde, want Hajar bleef steeds vaker weg: 'Ik vroeg me elke keer af waar ze zat. Was ze nog in leven? Elke keer dat ze weg was, heb ik dat op de sociale media gezet. Het niet weten is *killing*.'

Weglopen lijkt besmettelijk, de meisjes steken elkaar aan, zegt niet alleen deze moeder. 'Ze doen het allemaal, net als experimenteren met drugs en drank.' Maar dat er misschien sprake is van seksuele handelingen of exploitatie, die gedachte kan niet hardop worden geuit, terwijl de meisjes onderling daar de vreselijkste dingen over zeggen en elkaar voor hoer uitmaken.

Hajar ging in groep 7 uit eigen beweging een hoofddoek dragen. 'Ze wilde dat zelf', zegt moeder. 'Hajar was heel vroom, hield zich heel precies aan alle regels.' Maar net zo plotseling als ze ermee begon, hield ze er op de middelbare school mee op. 'Ik kwam haar op straat tegen met los haar en make-up. Bleek dat ze onderweg naar school haar hoofddoek had afgedaan, terwijl dat niet stiekem hoefde, haar vader en ik zouden dat zonder moeite hebben geaccepteerd.'

Hajar deed precies waar ze zelf zin in had. Haar ouders troffen haar een keer straal lam voor de deur van de buurvrouw aan. Moeder, die vanwege haar geloof nog nooit een druppel alcohol heeft aangeraakt: 'Ik heb haar onder de douche gezet, klappertandend zat ze daar, ze kon zich totaal niet herinneren wat er was gebeurd.' Haar dochter raakte verwickeld in criminele activiteiten, er kwamen rechtszaken en veroordelingen. Hajar kwam in een instelling terecht waar ze volgens haar ouders alleen maar slechter van werd, 'ook daar waren drugs verkrijgbaar'. Toen ze naar huis mocht met een enkelband om, liet ze zich stralend in een leuk jurkje met dat zwarte ding om haar enkel, geflankeerd door een bekende rapper, fotograferen.

Na een ruzie via Snapchat belandde Hajar in een vechtpartij waarbij een meisje zwaargewond raakte. Bij de herinnering – de politie kwam aan de deur om het slechte nieuws te vertellen – schudt haar moeder het hoofd: 'Ik kon het niet geloven, ik ging op de trap zitten en bad dat de tijd zou worden teruggedraaid, dat dit ongeloflijke ongedaan kon worden gemaakt. Mijn man zei niets, hij ijsbeerde urenlang door de kamer.'

Na een ruzie via Snapchat belandde Hajar in een vechtpartij waarbij een meisje zwaargewond raakte

Na een paar maanden te hebben vastgezeten mocht hun dochter weer naar huis, als ze zich aan de regels hield, zoals op tijd thuis zijn. Ze mocht niet op haar telefoon, de weg naar de sociale media moest worden afgesloten. Maar ook dat verpestte ze, zegt moeder gelaten. 'Het leek alsof ze nog harder voor haar vrijheid vocht. Ik raakte murw.' Moeder hoopte dat hulpverleners haar dochter tot inkeer konden laten komen. Als haar dochter er toch weer vandoor ging en ze de politie informeerde, zeiden die dat ze niets konden doen, ze hadden het heel druk en een weggelopen meisje was op dat moment nu eenmaal geen prioriteit.

Moeder liet het er niet bij zitten, via een nepaccount op Instagram en Facebook volgde ze haar dochter. Als ze erachter kwam in welk hotel of huis haar dochter zat, hing ze bij de politie aan de lijn. Zo trof ze haar dochter ook een keer aan in een huis van een drugsdealer. 'Er lag van alles op tafel, ballonnen, xtc. Hajar was boos, ze vond me een *snitch*, voor haar was ik op dat moment een slechte moeder.'

Er waren tot dan verschillende hulpverleners bij dit gezin betrokken, niemand kreeg echt greep op de situatie. Hajar vond het lastig om van de drugs af te blijven, liet ze weten. Daar wilde ze wel bij geholpen worden, maar er zat geen schot in. Ze stond al maanden op een wachtlijst, niemand begreep waarom het zo lang duurde

voor ze geholpen kon worden en niemand kon er iets aan doen. Zo'n onduidelijke situatie is niet bevorderlijk voor wederzijds begrip en vertrouwen.

De vader van Hajar, die altijd bij alle gesprekken met begeleiders aanwezig was, bracht dat na een tijdje niet meer op. 'Uit respect kwam hij iedere keer mee', vertelt zijn vrouw. Als het nodig was, nam hij er zelfs vrij voor in de hoop dat de interventie van hulpverleners ervoor zou zorgen dat het beter zou gaan met zijn dochter. 'Zij hadden beloofd goed voor Hajar te zorgen, maar dat gebeurde niet. We voelden ons buitenspel gezet. De hulpverleners hadden kritiek op ons en brachten ons niet van alle ontwikkelingen op de hoogte, zeker niet toen Hajar in die instelling zat waar, hoorde ik, meisjes tampons slikten en anderen zichzelf sneden. Onze dochter hoorde daar niet.'

De meisjes waar het in dit verhaal om gaat zijn lang niet altijd lieverdjes, misschien wel toen ze klein waren, maar door hun gecompliceerde achtergrond en hun rauwe leefwijze zijn ze vaak verhard. Ze kunnen manipulatief en berekend zijn, dat maakt het werk van hulpverleners extra lastig.

'Op mijn middelbare school spijbelde letterlijk iedereen, het spijbellokaal leek net een buurthuis'

Hajar, zeventien, heeft kort donkerblond haar en ze laat haar lippen opspuiten om ze wat voller te laten lijken. Ze is goedlachs en ziet de toekomst met vertrouwen tegemoet, zegt ze in een etablissement ergens in de stad.

'Op mijn middelbare school spijbelde letterlijk iedereen, het spijbellokaal leek net een buurthuis. Ik bleef zitten, maar dat vond ik niet erg. Ik was erg druk en kreeg de diagnose ADHD. Ik zat veel op de sociale media, echt, ik kan niet zonder.'

'Een vriendin van me ging slecht over me praten. Ze probeerde me te exposen, beweerde dat ik voor tien euro zou pijpen en dat is niet waar. Dat pik ik niet'

Ze vertelt dat ze uit overtuiging een hoofddoek ging dragen, 'dat vond ik heel mooi', maar op een bepaald moment was ze er klaar mee. 'Zomaar, ik had er geen zin meer in.' Ze haalt haar schouders op en kijkt strak voor zich uit. 'Ik doe nu eenmaal waar ik zin in heb. Ik ben hard, dat ben ik altijd geweest.'

Als iemand een loopje met haar wil nemen, gaat ze er met gestrekt been in: 'Een paar zomers terug had ik ruzie met een vriendin, zij was boos dat ik haar niet had verteld dat ik met haar broer omging. Maar dat wilde hij niet dus hield ik mijn mond. Toen ze erachter kwam dat iedereen behalve zij het wist, was ze woedend. Ze ging me uitschelden en bedreigen via WhatsApp, ze ging slecht over me praten. Ze probeerde me te exposen, beweerde dat ik voor tien euro zou pijpen en dat is niet waar. Dat pik ik niet.'

De meisjes besloten het uit te vechten: 'Zij wilde met een groep komen en ik wilde één op één.' Hajar kreeg haar zin: 'Ik had naderhand een krasje en zij een paar wondjes in haar gezicht en ze had een hersenschudding, zei ze. Ze deed aangifte, maar de rechter gaf mij gelijk, hij zei tijdens de zitting dat ik zelf mocht bepalen aan wie ik wat vertel. Nu ben ik weer goed met haar hoor.'

Over haar relatie met mannen wil ze niets kwijt: 'Ik doe niet aan relaties, nee, relaties zijn hoofdpijn. Ik ga veel met vrienden naar hotels, daar boeken we een kamer en gebruiken we lachgas, tegenwoordig heb je gelukkig van die grote tanks. Natuurlijk ken ik meisjes die neuken voor een slaapplek, maar ik doe dat zelf niet. Ik ken meisjes die voor vijf euro een jongen pijpen, er zijn er ook die zichzelf aanbieden in de hoop dat zo'n jongen iets duurs voor

ze zal kopen.' Lachend: 'En dan zeggen die jongens, nee, ik moet jou niet.' Wat haar wel opvalt: 'Het wordt steeds grover in het circuit, steeds jongere meisjes spelen de hoer.'

Hoe de problemen met haar zijn begonnen? 'Ik wilde met mijn vrienden chillen, daarom liep ik weg. Ik wilde het gewoon leuk hebben. Ik bleef hele nachten weg omdat ik niet om twee uur in de ochtend thuis wilde aanbellen. Dan zou ik iedereen wakker maken. Ik zag het probleem niet zo, nog niet trouwens. Ik weet heus wat ik doe, ik tik bijvoorbeeld graag een pilletje weg. Ik wil gewoon niets missen.'

Ze raakte betrokken bij een ruzie, opnieuw om een jongen en opnieuw via Snapchat en Instagram, waarbij een meisje gewond raakte. Hajar werd samen met twee andere meisjes hiervoor veroordeeld. 'Ineens werd mijn leven anders. Ik kreeg allemaal hulpverleners. Iedereen vroeg hetzelfde en zei hetzelfde, namelijk dat ik moest veranderen. Ik vertelde iedere keer braaf wat ik die week had gedaan, ja, en dat was het. Eerlijk gezegd vond ik die hulpverlening onzin. Bullshit. Ik verander er echt niet door, wat ze tegen me zeiden ging bij mij het ene oor in en het andere uit. Je hoeft mij niet te vertellen wat ik moet doen. Dat maak ik zelf wel uit. Ik vind het irritant als mensen zich met mijn zaken bemoeien.'

'Eerlijk gezegd vond ik die hulpverlening onzin. Bullshit. Ik verander er echt niet door, wat ze tegen me zeiden ging bij mij het ene oor in en het andere uit'

Waar zou ze wel iets aan hebben, wanneer neemt ze een volwassene die met adviezen komt serieus? 'Ik neem alleen wat van anderen aan als ze zelf iets hebben meegemaakt, als ze mijn wereld begrijpen. Zoals de man die op onze school kwam om over drugs te vertellen. Hij had zelf gebruikt en was in de problemen geraakt, naar zo iemand luister ik, daar heb ik wat aan.'

De politieagente belast met vermissingen:

'Die meidenproblematiek is heel belangrijk en vereist onze aandacht omdat het om de volgende generatie moeders en opvoeders gaat. De meiden van nu zullen waarschijnlijk voor hun kinderen verzwijgen dat ze drugs gebruikten en met iedereen naar bed gingen voor geld, drugs en mooie spulletjes. Het is belangrijk om greep te krijgen op dit probleem, wat voor die meisjes te kunnen betekenen. Hulpverlening en politie zouden daarom beter moeten samenwerken.'

De hulpverlener:

'Hulpverlening voor ouders komt soms moeilijk op gang. De gesprekken gaan vaak over randvoorwaarden en onvoldoende over henzelf of over wat je voor hen zou kunnen betekenen. Het gaat erom echt contact te maken en niet te bureaucratisch te zijn. Een moeder van een van onze cliënten rijdt op de tram. Degene die haar begeleidt rijdt wel eens mee, dan stapt ze in en brengt ze een kopje koffie. Onderwijl kletsen ze. Naast iemand gaan staan is zo belangrijk. De kern van ons werk is een betekenisvolle relatie, dat moeten hulpverleners altijd in gedachten houden.'

7 Een nachtelijke interventie

Een hulpverleenster heeft avonddienst in een open instelling voor meisjes. Sofia, vijftien, behoorlijk getraumatiseerd, loopt die avond weg, dat gebeurt rond 23.00 uur. Het wordt een intensieve nacht, de volgende ochtend staat de hulpverleenster nog te trillen op haar benen. 'Nadat ze was vertrokken, stuurde ik haar een app met de vraag waar ze was. Het was niet de eerste keer dat ze wegliep. Ik wilde niet in paniek raken. Ze reageerde gelukkig en zei dat ze ergens in Amsterdam in een huis zat. Wel in gezelschap van twee foute jongens. Ik vroeg haar om de locatie te appen. Dat durfde ze niet vanwege de man die naast haar zat.'

De hulpverleenster besloot toch maar naar bed te gaan, ze hield haar telefoon bij zich en keek om de paar minuten of het ding nog wel aanstond. Een half uur nadat ze was gaan liggen belde Sofia. 'Ik ga nu de auto in', fluisterde ze. 'Hij heeft beloofd me terug te brengen.'

Maar de man veranderde van gedachten en reed ergens anders naartoe. 'Ik merkte dat ze in paniek raakte', vertelt de hulpverleenster. 'Ze had lachgas gebruikt en andere drugs, xtc. Dat vindt ze normaal gesproken superfijn, drugs halen haar uit de nare werkelijkheid. De man wilde seks met haar, maar zij bood weerstand, dat was nieuw.' Sofia probeerde de man ervan te overtuigen dat ze echt terug moest naar de instelling. Ze appte ongeveer ieder half uur met de hulpverleenster die zichzelf dwong om wakker te blijven. 'Als ik haar weer had geappt en ik zag de vinkjes blauw worden, maakte mijn hart een sprongetje, dan wist ik dat ze mijn bericht had gelezen. Maar om twee uur 's nachts was ze er nog niet, ik vroeg haar wat er was. Ze liet me weten dat de man eerst nog een tank lachgas moest halen.' De hulpverleenster probeerde haar ongerustheid niet te veel te laten merken. 'Blijf sterk', appte ze. Toen hoorde ze anderhalf uur niets meer.

Om half vier in de nacht belde Sofia om te vertellen dat het mis was, de man wilde haar niet terugbrengen en zij was daarom de auto uitgestapt en had het op een lopen gezet. Ze was de bosjes in gerend. 'Ik hoorde de takken kraken. Toen ik begreep waar ze was, zocht ik de dichtstbijzijnde bushalte op en probeerde haar daar via de telefoon heen te loodsen.'

Sofia is islamitisch, maar had in haar leven alles gedaan wat God verboden heeft, toch zat het geloof heel diep bij haar. 'Ze vroeg me of Allah haar zou vergeven. Ik stelde haar gerust, zei dat Allah haar nooit in de steek zou laten, ook al zag ze Hem niet, Hij zag haar wel. Ze kalmeerde. Sofia had geen geld voor de bus bij zich en ik zei dat ze de buschauffeur het verhaal moest vertellen, ik zou inspringen als hij haar niet geloofde, zo gaf ik haar verantwoordelijkheid voor haar eigen situatie.'

Maar de man die ze had geprobeerd van zich af te schudden, bleef haar zoeken. Ze stond doodsangsten uit. 'Je belt nu de politie', zei de hulpverleenster, '112, dat is gratis. Wees niet bang, ze zullen je naam vragen en ze willen weten waar je bent. De politie was tot dan haar natuurlijke vijand, maar toch zou ze het doen. Ik moest alleen, heel eng, het contact verbreken toen zij ging bellen.'

De hulpverleenster kon nu alleen maar afwachten. Inmiddels was het tijd voor het ochtendgebed, dus pakte ze haar bidkleedje: 'Breng dit meisje veilig thuis, vroeg ik Allah.' Tijdens haar gebed ging de telefoon, de politie had Sofia gevonden. 'Ze was overstuur en bang, ik riep dat agenten er waren om haar te helpen en dat nam ze van me aan. Om zeven uur stonden ze hier voor de deur, nog voor de politie had aangebeld, deed ik de deur open. Sofia leek helemaal verdoofd door alles wat er was gebeurd. Ik was blij en ook trots op haar. Dat ze het had aangedurfd om uit de auto te stappen en de politie te bellen. We hebben elkaar omhelsd en zijn gaan slapen.'

De hulpverlener:

'Mannen in dit circuit gebruiken meisjes voor hun eigen aanzien. Zo'n meisje is vaak thuis emotioneel verwaarloosd en krijgt plotseling aandacht van iemand die haar vervolgens gebruikt. Vroeger was er meer schaamte, maar die rem is helemaal weg. De jongens zijn soms gangsters en die meiden worden grof gezegd ingezet voor vermaak. Die meisjes moeten uit hun omgeving worden losgeweekt, voor mijn part maak je safe houses. De aandacht moet vooral gericht zijn op meisjes die echt anders willen, maar die dat zonder hulp niet kunnen.'

8 Mishandeling en seksuele uitbuiting

Melissa, zeventien, werd vanaf haar vroege jeugd door haar vader mishandeld. Haar moeder liep weg toen ze vier was. Melissa belandde al jong in een crimineel circuit, ze was al op haar dertiende drugskoerier en reisde in die hoedanigheid door het hele land. Ze werd gebruikt, verkracht, ook door meerdere mannen tegelijk. Melissa vertrouwde niets en niemand meer, ze kwam in de hulpverlening en ging van instelling naar instelling, overal liep ze weg. Meestal naar haar oude, vertrouwde wereldje, een slaapplek kreeg ze in ruil voor seks: 'Dat deed iedereen, het was normaal, je moet begrijpen dat we geen enkel respect voor onszelf hadden.'

Ze belandde vaak in uitgewoonde panden waar jongens en mannen een groot deel van de tijd porno zaten te kijken. 'Na een tijdje dacht ik what the fuck, zo ben ik niet opgevoed, ik besepte dat iedereen me als een slet zag en daar had ik geen zin meer in.' Ze trekt een vies gezicht: 'Nu zou ik dat nooit meer doen, gadverdamme. Mannen met minderjarige meisjes, ik vind het zo smerig. Maar wat moet je als je geen dak boven je hoofd hebt? Als je nergens naartoe kunt? Er werden veel drugs gebruikt, dat heb ik ook een tijdje gedaan, maar nu niet meer. Die periode ligt hoop ik achter me.'

In het begin had ik weinig aan al die gesprekken met hulpverleners, maar langzaam leerde ik ze te vertrouwen, met een of twee kreeg ik een band, ze hebben me geholpen om uit het circuit te stappen. En ik werd ouder, ik begreep dat ik niet eeuwig zo door kon gaan. Anderhalf jaar geleden leerde ik via een mattie mijn vriend kennen. Hij is goed voor me, met hem wil ik graag verder. Ik droom ervan om later een eigen restaurant te beginnen en ik wil natuurlijk kinderen. Ik ben geloof ik toch wel erg veranderd. Misschien ben ik nu wel normaal.'

De hulpverlener:

'Deze meisjes zijn vaak zo beschadigd. Ze vinden het normaal dat ze worden mishandeld, ze hebben het verdiend, denken ze, dus moet je niet zeuren. De mannen verwachten van ze dat zij weer andere meisjes in het netwerk betrekken, anders krijgen ze opnieuw slaag.

Het milieu wordt steeds harder. Een cliënte van mij zag een automatisch vuurwapen op de achterbank van de auto van haar vriend. Mensen beseffen niet hoe meedogenloos dat wereldje is, het gaat er zo grof aan toe. Er is een nieuwe manier om druk uit te oefenen, namelijk meisjes met een groep mannen verkrachten, dat filmen, en ze daarna onder druk zetten. Ik heb drie cliënten waarbij dat is gebeurd en zo'n

gebeurtenis is ongelooflijk traumatiserend.

Slachtoffers durven geen aangifte te doen omdat ze bang zijn voor de consequenties. Een proces tegen de daders is niet alleen zwaar maar ook riskant. Het politie-systeem kan deze slachtoffers op dit ogenblik onvoldoende bescherming bieden. Het is nu alles of niets, als je aangifte doet, volgt er een proces en dat is enorm zwaar. Doe je het niet, dan geef je het meisje eigenlijk op.

We zouden moeten praten over andere oplossingen zodat ze wél rugsteun kunnen krijgen. In Rotterdam gebeurt dat al. Daar sprak de politie, afdeling mensenhandel, uitgebreid met deze meisjes en bood ze ondersteuning aan.'

De politie, afdeling zeden:

'Om hoeveel meiden gaat het? Waar kijken we tegenaan? Dat kan niemand ons vertellen. Wij zien geen toename in het aantal verkrachtingszaken, maar wij zien niet alles. Een aangifte van verkrachting kan als belastend worden ervaren, op het moment dat ze gaan praten, komen die meisjes misschien helemaal alleen te staan. Ze moeten weten wat de consequenties van een gang naar de rechter zijn, ik vertel ze wat ze te wachten staat, ik wil en moet eerlijk tegen ze zijn. Het is vaak haar woord tegen dat van de verdachte. En straks loopt hij weer vrij rond. Zoiets kan heel teleurstellend uitpakken, zeker als het slachtoffer in de rechtszaal wordt gefileerd. Veel meisjes weten dat en willen daarom niets met ons te maken hebben. Vertrouwen kweken is de enige manier om ze uit hun omgeving te halen.

Ze moeten uit hun kringetje, want dat kringetje, waar de dader vaak deel van uitmaakt, is hun enige houvast. Als ze zich veilig voelen, komen ze misschien wel met hun verhalen. Een van ons gaat nu maandelijks naar een instelling met "kwetsbare meisjes", in de hoop dat ze gaan praten. Nogmaals, het probleem is niet inzichtelijk, omdat we geen reëel beeld hebben van wat zich precies afspeelt, we weten niet om hoeveel meiden het gaat.'

9 Onvoorwaardelijke steun

De moeder van Nora heeft een zwaar leven achter de rug, als ze erover vertelt springen de tranen haar in de ogen. Op haar veertiende werd ze uitgehuwelijkt aan een man die veertig jaar ouder was en die haar ook nog eens mishandelde. Ze liep weg, kreeg een relatie met een veel jonger iemand en raakte zwanger. Vier maanden na de geboorte van haar dochter gingen ze uit elkaar. Nora was een lief, onzeker meisje, maar ze had ook gedragsproblemen en naar later bleek een laag IQ. Haar moeder voelde zich verantwoordelijk voor de gebrekkige leercapaciteiten van haar dochter: 'Ik dacht dat het door mij kwam omdat ik nauwelijks school had gehad.' Toen ze een kleuter was werd Nora misbruikt door een volwassen man uit haar directe omgeving, deze ervaring heeft Nora blijvende schade toegebracht, weet haar moeder zeker. Maar daar bleef het niet bij. In groep 8 van de basisschool kwam Nora thuis met het verhaal dat ze een jongen had moeten pijpen. Op de middelbare school wisten leerlingen wat er op de basisschool was gebeurd en werd Nora 'pijpslet' genoemd.

Nora, een elegante verschijning, stottert, ze blijft lang stil als ze iets wil zeggen. Als ze eenmaal op gang is, gaat het praten wel. Nora's stotteren was een reactie op die gedwongen seksuele handeling, haar eerste traumatische ervaring, er zouden er nog vele volgen en met dat stotteren kwam het niet meer goed. 'Ik heb voor haar gevochten', zegt moeder met een mengeling van woede en verdriet. 'Wie moest dat anders doen?'

Vanaf haar dertiende liep Nora thuis weg, ze ging bij onbekende, volwassen mannen slapen met wie ze via Facebook contact had gelegd. Op school raakte ze in vechtpartijen verwickeld, ze was ongelukkig. Ze belandde in een verkeerd circuit waarin loverboys haar aan het werk zetten. Nora werd ook slachtoffer van meerdere groepsverkrachtingen. 'Mijn dochter is opgegeten', snikt haar

'Ik las op Nora's iPad dat ze werd bedreigd en dat ze meisjes moest ronselen en ik vermoedde dat ze dat ook deed.'

moeder als ze dit vertelt. Moeder werd zelf ook bedreigd door sommige van die loverboys. Een van hen riep door de telefoon dat hij haar af zou maken als ze bleef proberen Nora bij hem weg te halen. De man maakte Nora doodsbang met zijn intimidaties, maar toch bleef ze bij hem. Hij sloeg haar, de mishandelingen werden steeds erger. Tijdens een groepsverkrachting werd ze gebeten en werd er een sigaret op haar rug uitgedrukt. Alles werd op film vastgelegd, vertelde Nora later aan haar moeder.

Hulpverleners kwamen en gingen, Nora bracht ook tijd door in verschillende instellingen. Zo'n beschermde plek gaf soms even lucht, maar Nora viel snel weer terug in haar oude gedrag en ging zelfs nog een stapje verder. Ze kwam in de prostitutie terecht en nam andere meisjes daar soms in mee, ze was niet alleen slachtoffer meer maar werd ook dader.

Als ze lang weg was, probeerde haar moeder haar te traceren, dat lukte soms via de iPad van haar dochter als ze die thuis liet liggen. 'Ik las op haar iPad dat ze werd bedreigd en dat ze meisjes moest ronselen en ik vermoedde dat ze dat ook deed. Soms zag ik in welk hotel ze zat en ging ik ernaartoe. Ik was zo kwaad dat ik een keer een mes mee had genomen, ik kon die mannen met wie ze afsprak wel wat aandoen. Maar dat mes heb ik onderweg toch maar weggegooid. De afdeling mensenhandel van de politie was op de hoogte van wat er gebeurde en probeerde in te grijpen.'

In 2014, ze was toen veertien, deed Nora aangifte van misbruik. Er werden destijds een paar mannen opgepakt en eentje is er ook voor veroordeeld. Daarna heeft ze nooit meer aangifte willen doen, tot verdriet van haar moeder. 'Die straffen voor loverboypraktijken

zouden veel hoger moeten zijn', zegt haar moeder beslist. 'Mischien dat die gasten zich dan wel twee keer bedenken.'

Soms stond twee keer per week de politie bij hen in de straat. Moeder en dochter kregen samen hevige conflicten, het liep soms zo hoog op dat de politie tussenbeide moest komen. Er werd op hoog niveau overleg gevoerd over deze trieste en extreme situatie. Uiteindelijk werd er een hulpverlener gevonden die niet alleen Nora heel intensief zou kunnen begeleiden, maar er ook voor haar moeder kon zijn.

'Deze hulpverlener had zo'n kalmerende uitstraling, als hij ons niet had geholpen, was een van ons nu dood geweest'

Moeder en dochter waren dolblij met deze man. 'Het was of er een wonder geschiedde, hij zette de dingen op een rijtje en kwam als het nodig was, ook 's avonds of 's nachts. Van veraf hoorde ik zijn auto al aankomen als de politie weer eens voor de deur stond. Zijn steun voelde als onvoorwaardelijk. Dankzij hem kreeg Nora een baantje, eenvoudig werk dat ze nog leuk vond ook. Nora luisterde naar hem. Deze hulpverlener had zo'n kalmerende uitstraling, als hij ons niet had geholpen, was een van ons nu dood geweest.'

De hulpverlener die moeder en dochter zo intensief begeleidde, praat ontspannen over de situatie met Nora waarin hij hulp bood. Alsof de ondersteuning die hij gaf hem niet de minste moeite kostte, maar zo was het niet. Het was een zware opgave. Hij noemt zich *interventiespecialist* en wordt ingezet bij de meest gecompliceerde gezinnen met grote sociale en psychische problemen. Vaak intergenerationeel. In een crisissituatie neemt hij tijdelijk het stuur over, legt hij uit. Vervolgens speelt hij een gidsende rol en probeert hij de mensen die hij begeleidt bewuster te maken van waaróm ze wát doen, waardoor ze meer greep krijgen op hun leven en zelf-

standiger worden. Er zijn nu eenmaal gezinnen waar zulke hevige en langdurige problemen zijn dat reguliere hulpverleners de problemen nauwelijks aankunnen en in ieder geval niet verder komen. Dan komt de interventiespecialist. In dit geval werd hij ingeschakeld door een 'procesregisseur' van het Actiecentrum Veiligheid en Zorg van de gemeente. Deze regisseur zorgde er ook voor dat er vanaf dat moment veel minder hulpverleners bij het gezin betrokken waren.

'Nora was een heel moeilijk geval', vertelt deze interventiespecialist. 'Op het hoogtepunt waren er zeventien partijen bij haar betrokken. Ook thuis was ze niet veilig door de ruzies die moeder en dochter hadden. Nora bleef nachten weg van huis, ze gebruikte drugs, werd bestolen, was slachtoffer van groepsverkrachtingen, toch werd die gevaarlijke omgeving tevens haar wereld en zocht ze die ook op.'

Hij bezocht het gezin vaak en probeerde vertrouwen te winnen van moeder en dochter, in de gesprekken waren er geen taboes: 'Ik probeerde er samen met haar achter te komen hoe en waarom ze beslissingen nam. Toen ze een keer naar een man in Utrecht wilde, vroeg ik hoe ze aan dat contact kwam, wat wist ze van hem? "Nou gewoon", antwoordde ze. Toen we die man uitvoerig doornamen, besepte ze dat deze figuur niet oké was. Ze ging vaak zomaar mee, zonder ergens op te letten. Had seks, al dan niet onder dwang, werd bestolen van haar geld, haar pinpas, zelfs een keertje van haar schoenen en kleding. Ze zat zeker in een rotsituatie, maar zij deed zelf ook nare dingen, zij kon ook *shamen*, anderen online zetten. In haar wereld ging het er nu eenmaal zo aan toe.

Ik kreeg haar vertrouwen en keek naar de appjes die ze ontving, dan bespraken we de mogelijke risico's. "Hij is serieus", zei ze van iemand die met haar wilde afspreken. "Hij wil studeren." Ik vroeg haar wat hij nu dan deed. "Niets", antwoordde ze. Ik wees haar erop dat hij wel in een heel dure auto reed, dat was te zien op zijn profielfoto. Die zou van zijn oom zijn. Maar zag hij er zelf niet

behoorlijk oud uit? Zo leerde ik Nora kritischer kijken, ze wilde namelijk niet bestolen worden. Als ze toch zomaar met iemand meeding, fotografeerde ze soms het nummerbord van de auto, voor het geval dat het zou misgaan.'

Soms nam Nora uit het niets contact met hem op: 'Ik heb haar wel eens weggehaald waar het heel onveilig bleek te zijn. Dan belde ze me, stapte ik in de auto en stond ik een paar straten verder te wachten. Zo groeide haar vertrouwen, ik kwam steeds dichterbij.'

'Het is moeilijk om een meisje dat niemand heeft los te weken uit zo'n slechte omgeving'

Het liefst zag hij dat ze afstand nam van haar 'vriendenkring'. 'Maar het is moeilijk om een meisje dat niemand heeft en zich alleen voelt los te weken uit zo'n slechte omgeving. Ik wilde dat ze ging werken, ze was sociaal vervreemd en verhard, ik hoopte dat een baan haar zou helpen bij het in bedwang krijgen van haar impulsen.' Het lukte, ze kreeg werk bij de Lidl. Soms belde Nora 's ochtends vroeg om haar coach te vertellen dat ze die dag niet ging. 'Wil jij ze afbellen', vroeg ze dan. Hij ging naar haar toe, dwong haar niet om op te staan, maar wachtte buiten haar slaapkamerdeur. 'Als ze niet reageerde zei ik na een tijdje dat ik weer zou vertrekken. Meestal besloot ze dan alsnog op te staan en naar haar werk te gaan. Ik dwong haar niet omdat ik wilde dat ze ontspannen bleef, dat ze zelf beslissingen nam.'

Langzaam veranderde Nora, ze kwam op haar werk in contact met collega's en ze had het naar haar zin. 'Omdat we veel van wat ze deed met elkaar bespraken, werd ze zich almaar bewuster dat ze keuzes kon maken en nee kon zeggen. Ze werd sterker, was minder afhankelijk van de keurende blikken van mannen. Dat ik er ook voor haar moeder was, werkte prima, juist die dubbele steun zorgde ervoor dat de sfeer in huis ontspanener werd.'

De hulpverlener:

'Mannen hebben door welk meisje makkelijk is over te halen, die informatie delen ze met elkaar. Vaak gaat het om meisjes die ongelukkig zijn, geen kant op kunnen, drugs geven hun een time-out, het dooft de pijn. Hun vriendjes zijn vaak dealers, voor meisjes zijn al die drugs een grote snoepwinkel, die vriend is in feite hun apotheker. Vergeet niet, ze rijden in mooie auto's, je kunt je laten zien en met twee pillen, wat wodka en wat lachgas ben je totaal van de wereld. Dat escapisme is begrijpelijk en tegelijkertijd het probleem.'

De psychiater:

'Voor gezinnen is het een enorme desillusie als hulpverleners elkaar telkens opvolgen. Wanneer een hulpverlener er voor meerdere gezinsleden is en veel tijd tot zijn beschikking heeft, is dat alleen maar goed. Deze meerzijdige partijdigheid kan van grote betekenis zijn. De relatie is het enige vehikel dat je als hulpverlener tot je beschikking hebt. Ik zie veel in de steun van "hulpouders".'

Het verhaal van Nora laat zien hoe makkelijk meisjes de weg kwijt kunnen raken en hoe moeilijk het is om ze vervolgens los te weken uit een criminele omgeving die op een bepaalde manier kennelijk ook verslavend werkt. En haar geschiedenis toont de macht van Facebook en WhatsApp, alle afspraakjes maakte Nora via haar mobiele telefoon. Uiteindelijk werd er een hulpverlener gevonden die haar vertrouwen won en zo, samen met haar, ingesleten patronen kon doorbreken.

Dit is het 'maatwerk' waar hulpverleners zelf ook het meest in geloven. Niemand vindt het wenselijk dat er te veel hulpverleners om één gezin cirkelen zonder dat dat iets oplevert. Toch gebeurt het nog steeds. Zoals in het geval van Angelo en Isabelle, om wie tien instanties zich bekommerden, maar die vooral gebaat waren bij betere huisvesting.

In alle gesprekken viel op hoe belangrijk ouders en meisjes het vinden dat hulpverleners duidelijk en betrouwbaar zijn. Ouders hebben vaak het gevoel dat er met ze wordt gesold. De onmacht die ze voelen omdat hun dochter ze ontglipt, wordt nog eens versterkt door hulpverleners die hun afspraken niet nakomen, leggen ze uit. Zoals het meisje dat nu al meer dan twee jaar wacht op een anti-agressietraining, een ander meisje dat al veel te lang wacht op hulp bij haar drugsprobleem en een derde dat maar niet snapt waarom ze iedere dag met een andere hulpverlener moet praten. Het adagium dat *less more* kan zijn is niet helemaal tot de hulpverlening doorgedrongen, lijkt het. Er zullen ongetwijfeld allemaal bureaucratische en organisatorische verklaringen voor zijn, maar daar hebben de meisjes en hun ouders niets aan.

En dan de cijfers, om hoeveel meisjes gaat het nu eigenlijk in Amsterdam? De schattingen lopen uiteen, van tientallen ernstige gevallen tot enkele honderden meisjes die in de gevarenzone zitten. Opmerkelijk was dat bijna alle gesprekspartners zich grote zorgen maken om deze 'kwetsbare meisjes'. Ze zien een toename, ze zien het klimaat verharden, ze zijn enorm bezorgd. Om het

probleem wat tastbaarder te maken is het raadzaam dat er een poging wordt gedaan om de omvang concreter te maken. Niet alleen door het ondervragen van instanties en hulpverleners, maar ook door het veld in te gaan en met scholen en de meisjes zelf in gesprek te gaan, deze problematiek vraagt om een onderzoeker met een antropologische blik. Misschien levert het geen exact beeld op, maar zo'n intensieve zoektocht door Amsterdam zal ongetwijfeld veel nieuwe en bruikbare gegevens opleveren. Ik ben daarvan overtuigd omdat ik merkte hoe betrokkenen mij in betrekkelijk korte tijd steeds meer informatie gaven. Je moet je als onderzoeker in die wereld onderdompelen, dat is een arbeidsintensieve maar ook zeker vruchtbare en dus naar mijn idee noodzakelijke methode.

In dit verhaal blijven de jongens/mannen min of meer buiten beschouwing, maar de problematiek van de meisjes kan niet los worden gezien van de rol en invloed van en misleiding door mannen en jongens. Ze plegen ernstig strafbare feiten als ze minderjarige meisjes gebruiken om seks mee te hebben, ze te drogeren en te verkrachten. En omdat de opsporing en vervolging als meisjes geen aangifte willen doen lastig is, komen ze er te vaak mee weg.

Kwetsbare meisjes hebben vaak een hele of gedeeltelijke migratieachtergrond. Het blijft lastig om in twee werelden te leven, geven ze zelf aan. Moeders met een islamitische afkomst die vroeger ten koste van alles getrouwd zouden blijven, gaan nu vaker scheiden. Is dat een vorm van emancipatie? Jazeker. Vrouwen die zelf beslissen hoe ze hun leven willen inrichten en die niet meer klakkeloos doen wat hun man of de groep dicteert, zijn op de goede weg. Maar tegelijkertijd zijn vrouwen die zo'n stap zetten enorm kwetsbaar, net als hun kinderen. Deze moeders leven, ondanks de stap die ze hebben gezet, nog met veel taboes. Onder andere als het om het seksuele gedrag van hun dochters gaat. Dat hun dochters misschien seksueel actief zijn, is iets wat met grote stelligheid wordt ontkend. Dat taboe moet worden doorbroken en om het noodza-

kelijke gesprek hierover op gang te brengen, zou het goed zijn om hulpverleners met een islamitische achtergrond erbij te betrekken, zoals de imam die gesprekken met de vader van een verstoten meisje voerde. Hulpverleners met kennis en empathie voor wat er in de gezinnen speelt, kunnen zorgen voor vertrouwen en begrip, een belangrijke manier om een stapje verder te komen.

Politie, hulpverleners en de officier van justitie zouden vaker met elkaar om de tafel moeten gaan zitten. Dat vinden ze zelf ook. Sommige ouders die naar de politie stapten toen hun dochter was weggelopen, hadden het gevoel niet serieus te worden genomen. Kan de politie in die situaties een andere rol spelen? En als een meisje slachtoffer is van een verkrachting, maar geen aangifte wil doen, wat kunnen de politie en de officier van justitie dan voor haar betekenen?

Ouders en professionals benadrukten zonder uitzondering dat scholen een grotere rol zouden kunnen spelen om te voorkomen dat meisjes in verkeerde circuits terechtkomen. Ze kunnen bijvoorbeeld sneller aan de bel trekken als meisjes aan het spijbelen slaan. Niet wachten, maar meteen ingrijpen en op de basisschool extra aandacht geven aan de grote, soms ondermijnende invloed van de sociale media, meer aandacht voor seksuele voorlichting, en duidelijker optreden tegen verruwing. Ervaringsdeskundigen inzetten, benadrukten meerdere meisjes, is de enige manier die aanslaat bij scholieren. 'Van zo iemand neem ik iets aan', was steevast het antwoord.

Nancy, de jonge vrouw in het volgende verhaal, is ervaringsdeskundige. Ze heeft veel meegemaakt en kan daar op een indringende, maar ook verstandige manier over vertellen. Zij zou het heel goed doen voor de klas.

10 Slachtoffers die daders worden

Nancy is negentien en heeft prachtige ogen. Ze lijken lichtgroen en dan weer bruin, alsof ze met een bepaalde lichtval van kleur veranderen. Nancy zit in een justitiële inrichting, maar ze mag met toestemming van de leiding af en toe naar buiten. Ze komt me ophalen bij een treinstation, ver van Amsterdam, de stad waar ze geboren en getogen is. Nancy was al jong *streetwise*, ze deed alles wat God verboden heeft. Ze zit vast omdat ze een minderjarig meisje de prostitutie zou hebben ingetrokken, via haar telefoon werden de afspraakjes met klanten gemaakt. Waarschijnlijk onder druk van een man die heel wat ouder was. Nancy was destijds zeventien, het betreffende meisje vijftien.

Nancy heeft in haar jonge leven al meer meegemaakt dan menig volwassene, de afgelopen periode vond ze de tijd om alles eens goed te overdenken. Ze maakt een wijze indruk en praat bedachtzaam. 'Ik heb veel gesloten gezeten. Zo'n instelling zag ik vroeger vooral als een soort buurthuis, je kon je leventje er gewoon voortzetten. De hulpverleners deden hun werk wel met hun hart hoor, maar iedereen blowde er, gebruikte drugs en liep weg.' Nancy was op jonge leeftijd al heel nieuwsgierig, ze was avontuurlijk en ook niet bang: 'Ik deed van alles en nog wat, ook in het criminele circuit, ik wilde een spannend leven, ik wilde erbij horen, dat vond ik stoer.'

Die drang om erbij te horen was er ook bij de overgang van de basisschool naar de middelbare school. Wanneer je nog zo jong bent en eigenlijk nog niet precies weet wie je bent, kan er makkelijk misbruik van je gemaakt worden, beseft ze nu. Er zou veel meer voorlichting moeten komen, vindt Nancy, en zij niet alleen. 'Maar dan niet al te suffig en te saai. Als de juf vertelt hoe je een condoom moet gebruiken, maakt dat echt geen indruk. Laat mensen uit dat verkeerde wereldje komen praten, ex-verslaafden, crimine-

len. Jongeren moeten de gevaren leren kennen en dat kan alleen via ervaringsdeskundigen.'

Want wat er allemaal in die schaduwwereld gebeurt is ongelooflijk, zegt Nancy, die daar inmiddels afstand van heeft genomen. 'Seks voor geld op je dertiende is geen uitzondering', weet zij. 'Het klinkt belachelijk, maar in sommige kringen is het normaal.' Hoe vreemd je zo van je omgeving dat je dat gaat doen? Zoiets gaat stapje voor stapje, legt Nancy uit. Het begint met af en toe spijbelen, de verkeerde vrienden hebben, steeds vaker spijbelen, drugs gebruiken, te vaak en te veel, langzaam drijf je weg en heb je steeds minder contact met je familie. 'Eigenlijk kom je in een uitzichtloze situatie terecht, maar dat besef je op dat moment helemaal niet.'

'Eigenlijk kom je in een uitzichtloze situatie terecht, maar dat besef je op dat moment helemaal niet'

Nancy heeft zelf ook drugs gebruikt en ook verkocht, ze had toen een levensstijl waar ze nu niet meer aan zou moeten denken. Ze heeft, zegt ze, veel en lang nagedacht over het delict waar ze nu voor vastzit. Peinzend: 'In het begin ontkende ik. Ik pleitte mezelf steeds vrij. Ik hield vol dat dat meisje zelf wilde, dat ik haar echt niet in de prostitutie had geloofdst. Ze had het tenslotte al eerder gedaan en als ik er niet was geweest, had ze het misschien ook gedaan. Terwijl ik wist wat ik deed en ook beseftte dat het niet kon. Maar ik wilde er graag een centje aan verdienen.'

In die periode werd Nancy ook door andere vrouwen benaderd die haar bezig zagen en die onder de indruk waren van haar capaciteiten. 'Vaak junks die zich voor vijf euro aanboden en die via mij een hoger tarief hoopten te krijgen. "Kun jij dat voor me regelen?" vroegen ze me. En dat deed ik.' Alles in die scene loopt door elkaar

en in elkaar over, weet Nancy, daders, slachtoffers, drugs, het is een niet te ontwarren kluwen. 'Mij viel wel op dat oudere mannen een *fetish* hebben voor zo jong mogelijke meisjes. Ik kreeg ook een keer de vraag of ik een zwangere vrouw kon regelen. Bizar. Er is veel loverboygedoe hoor, al die jongens van ver in de twintig en nog ouder die meisjes van veertien verliefd op ze laten worden en dan van alles van ze verlangen. Soms hebben die meisjes niemand en zijn ze al lang blij als iemand ze ziet staan.'

De ontmoetingen, de seks, gebeurt vaak in huizen, maar ook in hotelkamers: 'Dat gaat heel makkelijk. Degene met wie je bent, laat een ID zien. Ik zag er toen ik veertien was ook veel ouder uit en glipte makkelijk naar binnen. Ik ging alleen mee als de betreffende jongen mijn vriendje was, anders niet. Ik ga niet de hoer spelen, dat doe ik niet, dat vind ik vies.'

Al haar vriendinnen uit die periode van een paar jaar geleden zijn inmiddels moeder, vertelt Nancy, maar ze benijdt ze niet. 'Ze hebben geen geld, ze zitten vaak in de schuldsanering en wonen in huizen voor tienermoeders. Ze kijken niet of nauwelijks naar hun kinderen om.'

'Ik ben heel langzaam tot mijn positieven gekomen. Wil ik zo eindigen, vroeg ik me af. Nee, dacht ik, ik wil een baan, ik wil kinderen, ik wil dit niet meer'

Nancy heeft een andere toekomst voor ogen: 'Toen ik net vastzat, was ik nog opstandig. Ik ben heel langzaam tot mijn positieven gekomen, het heeft echt een tijd geduurd. Wil ik zo eindigen? vroeg ik me af. Nee, dacht ik, ik wil een baan, ik wil kinderen, ik wil dit niet meer.' Wat hielp was dat ze in deze instelling geen kant op kon, vertelt ze. Ze zat opgesloten en moest zich onderwerpen aan een strikt regime, een ijzeren structuur. Streng, duidelijk, maar ook

rechtvaardig. Ze ziet die rust en regelmaat waardoor ze ook van de drugs afkwam als haar redding. 'Mijn zogenaamde vrienden bleken geen vrienden te zijn, niemand heeft me na mijn aanhouding gebeld of zelfs een kaartje gestuurd. Uit het oog uit het hart. Ik ben inmiddels wat ouder en ook wijzer. Ik heb in mijn leven tot nu toe heel veel *street knowledge* opgedaan, al die ervaringen hebben me gemaakt tot wie ik nu ben. Ik heb mijn middelbare school nu afgerond en ik ben begonnen met studeren, daarnaast heb ik een baan. Ik zie uit naar de volgende fase in mijn leven, ik ben eindelijk tevreden met mezelf.'

De ouders van Nancy, die in Amsterdam wonen, hebben net een nieuwe laminaatvloer in huis gelegd, ze zijn blij met het resultaat. Hun jongste dochter zit boven huiswerk te maken en komt even gedag zeggen. Praten over Nancy maakt in dit huis nog veel emoties los, er is in de afgelopen jaren ook zoveel gebeurd. Ze was een heel leuk meisje, vertellen ze, maar ze was ook snel agressief, had van jongs af aan een sterke eigen wil. Als ze op tijd naar bed moest was het huis soms te klein. Ze accepteerde de regels domweg niet. Dat haar vader niet haar echte vader was, hoorde Nancy toen ze dertien was en dat gegeven – ze is dol op haar stiefvader – was wel een klap. Ze kent haar biologische vader inmiddels wel, maar haar stiefvader beschouwt ze nog steeds als haar vader. Moeder: 'Ze was zo lastig. Op den duur voelde ik me alleen nog een politieagent, dat was zo negatief. Ik zag geen leuke dingen meer.'

Vader: 'Ze kon heel goed liegen, ik geloofde haar ook niet meer als iets wel waar was.'

Moeder: 'En dat is naar.'

Vader: 'Na allerlei onderzoeken en testen bleek dat ze ADHD had.'

Moeder: 'Toen voelden we ons wel even schuldig.'

Vader: 'Door de medicatie werd ze rustiger en geconcentreerder.'

Eenmaal op de middelbare school kreeg Nancy verkeerde vrienden. 'We wisten niets meer', zegt vader, 'door die telefoon had ik geen idee met wie ze op stap was. Het ging van kwaad tot erger. Ze was niet bereikbaar en kwam soms helemaal stoned thuis.'

Moeder: 'Ik ging haar tas doorzoeken.'

Toen het niet langer ging – ze woonde ook nog even bij haar grootouders en haar tante – werd Nancy uit huis geplaatst. Maar de instelling waar ze naartoe ging, bleek niet de oplossing te zijn.

Vader: 'Ik had gedacht dat de regels strak zouden zijn en dat ze verplicht naar school zou moeten.'

Moeder: 'Maar die regels bleken een wassen neus.'

Vader: 'Wij dachten dat het haar redding zou worden.'

Moeder: 'Die hulpverleners hebben er toch voor gestudeerd. Het komt goed, dachten we.'

Vader: 'Ze raakte toen aan zwaardere drugs.'

Moeder: 'Ze liep telkens weg en ze bleef een keer vijf weken weg uit die instelling. Natuurlijk waren we heel ongerust, maar ik vroeg me ook af waar ze dat van deed. Hoe kwam ze aan haar geld? Waar at ze van? Bij wie sliep ze?'

Toen ze zestien was, kwam Nancy weer naar huis, na een periode dat de ouders en Nancy nauwelijks contact met elkaar hadden gehad. Ze had enorme spijt van wat er allemaal was gebeurd, vertelde ze. Het leek de goede kant op te gaan, ze had een baantje bij McDonald's, maar na tien weken liep het om onduidelijke redenen weer helemaal mis.

Vader: 'Dat heeft er ingehakt. Het vertrouwen was weg. Daarna hebben we lange tijd geen contact met elkaar gehad.'

Moeder: 'Het wordt nooit meer zoals het was.' Zachtjes: 'We hebben zoveel gemist, eigenlijk de hele puberteit. Dat je een scooter voor je dochter koopt, dat ze leuk uitgaat met vriendinnetjes. Dat gebeurt nu wel met haar zusje.'

Gelukkig hebben de ouders steun aan elkaar, al was het niet altijd makkelijk. Soms voelden ze de grond onder hun voeten verdwijnen als er weer iets vreselijks was gebeurd. 'Die loverboypraktijken, andere jonge meisjes het slop in trekken. Toen ik dat hoorde dacht ik: is dit wel mijn kind?'

Inmiddels gaat het wel wat beter. Nancy lijkt volwassener te zijn geworden en zich te realiseren dat ze zo niet verder kan gaan. Ze is inmiddels helemaal van de drugs af en ze mag regelmatig op verlof naar huis.

De hulpverlener die Nancy en de familie nu hebben is een godsgeschenk, zeggen haar ouders, ze is aardig, betrouwbaar, ze komt haar afspraken na, stelt zich niet superieur op, en, misschien nog het belangrijkste: ze luistert naar Nancy en naar haar ouders. Iedereen voelt zich serieus genomen.

Dat was wel eens anders: 'Wij kregen als ouders zo vaak de schuld van al die hulpverleners, althans zo voelde het. Wij kaartten aan dat we een probleem met onze dochter hadden en vervolgens moesten wij op cursus. Of we hadden een gezamenlijk overleg en als Nancy dan niet kwam opdagen, dan nam zo'n hulpverlener het altijd voor haar op. Nancy was manipulatief en de hulpverleners gingen daarin mee. Natuurlijk hebben wij ook dingen fout gedaan, maar om ons zo in een hoek te zetten. Dat doet pijn.'

Over moeilijke dingen praten met Nancy erbij is niet hun sterkste kant. De laatste tijd valt er zelfs regelmatig een stilte als ze met

elkaar zijn. Want waar moet je het over hebben als de levens van ouders en kind zo uit elkaar zijn gegroeid?

Als Nancy's moeder me naar het metrostation brengt vertelt ze dat Nancy waarschijnlijk weer even bij ze komt wonen als ze uit de justitiële inrichting komt. Een paar maanden, tot ze een eigen huisje heeft. Haar man is bezorgd, ziet er een beetje tegenop. Kan hij haar wel vertrouwen? Stuur ze niet opnieuw de hele boel in de war? Nancy's moeder kijkt er anders tegenaan. Zachtjes: 'Ik snap mijn man, maar ik hoop dat het doorgaat. Ik wil haar zo graag nog even bij me hebben.'

Colofon

In opdracht van gemeente Amsterdam

Tekst: Margalith Kleijwegt

Tekstredactie: Hugo Jetten

Vormgeving: Studio 10

Amsterdam, November 2019

*'Het milieu wordt steeds harder.
Een cliënte van mij zag een automatisch
vuurwapen op de achterbank van de auto
van haar vriend. Mensen beseffen niet hoe
meedogenloos dat wereldje is.'*

Weglopen betekent voor sommige meisjes een stap naar de vrijheid waar ze zo naar verlangen, ontsnappen aan een benauwende of traumatische situatie thuis.

